

Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Το 'παράδειγμα' των Φιλοσοφικών Σχολών

Ενότητα: Φοιτητές και φοιτήτριες

Βασίλειος Φούκας
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

**Φοιτητές και φοιτήτριες της Φιλοσοφικής Σχολής
Θεσσαλονίκης (1926-1940, 1955-1964):
Αριθμητικά δεδομένα, γεωγραφική και
κοινωνικοοικονομική προέλευση**

Εισηγητές:

Δημήτρης Γιαμούρας και Γιώργος Γούγος

Σεμινάριο 11ο

Ιστορικό Πλαίσιο

- 1912: Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης.
- Δεκαετία 1920: Ανάγκη για ανώτατη εκπαίδευση και κάλυψη τοπικών εκπαιδευτικών αναγκών.
- Επιπλέον, ανάγκη για μόρφωση και εξασφάλιση οικονομικών πόρων.
- 1926: Ίδρυση του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Λειτουργία της Φιλοσοφικής Σχολής.
- 1927: Λειτουργία της Σχολής Νομικών και Οικονομικών Επιστημών και της Φυσικομαθηματικής Σχολής.
- Το επάγγελμα του δασκάλου είναι το δημοφιλέστερο και για τους άνδρες και για τις γυναίκες.
- Σταδιακά οι γυναίκες κατευθύνονται και σε “αντρικά” επαγγέλματα.

1926-1940

Περίοδος 1926-1930

- Λειτουργία τριών σχολών: Φιλοσοφική, Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες και Φυσικομαθηματική.
- Φοιτούν: Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες: 522 φοιτητές/ -τριες
Φιλοσοφική: 431 φοιτητές/ -τριες
Φυσικομαθηματική: 192 φοιτητές/ -τριες
- Πλειονότητα ανδρών σε όλες τις σχολές.
- Το επάγγελμα του δασκάλου είναι το δημοφιλέστερο και για τους άνδρες και για τις γυναίκες.
- Στη Φιλοσοφική: 318 άνδρες και 113 γυναίκες.
- Οι Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες πρώτες στις προτιμήσεις των ανδρών και η Φιλοσοφική Σχολή πρώτη στις προτιμήσεις των γυναικών.

Περίοδος 1930-1934

- Λειτουργούν οι ίδιες Σχολές.
- Φοιτούν: Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες: 2627 φοιτητές/ -τριες .
Φυσικομαθηματική: 900 φοιτητές/ -τριες
Φιλοσοφική: 442 φοιτητές/ -τριες
- Παρατηρείτε ραγδαία αύξηση στις Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες και τη Φυσικομαθηματική. Μικρότερη αύξηση στη Φιλοσοφική.
- Αυξάνεται ο αριθμός των φοιτητριών της Φιλοσοφικής Σχολής.
- Μεγαλώνει το ενδιαφέρον και η ενασχόληση με άλλες επιστήμες και μειώνονται οι εισακτέοι της Φιλοσοφικής.
- Παραμένουν οι Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες πρώτες στις προτιμήσεις των ανδρών και η Φιλοσοφική Σχολή πρώτη στις προτιμήσεις των γυναικών.

Περίοδος 1934-1939

- Λειτουργούν οι ίδιες Σχολές, ωστόσο το έτος 1937-1938 διαχωρίζονται τα τμήματα γεωπονίας και δασολογίας από τη Φυσικομαθηματική Σχολή και δημιουργούν ξεχωριστή σχολή.
- Εισάγονται: Νομικές και Οικονομικές Επιστήμες:1464 φοιτητές/ -τριες .
Φυσικομαθηματική και Σχολή Γεωπονίας-Δασολογίας:498 φοιτητές/ -τριες
Φιλοσοφική: 187φοιτητές/ -τριες
- Παρατηρείται πτώση των εισακτέων στη Φιλοσοφική σχολή και αύξηση στη Γεωπονία και τη Δασολογία. Αυτό οφείλεται σε κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους κυρίως.
- Οι γυναίκες συνεχίζουν να επιλέγουν περισσότερο τη Φιλοσοφική.

Λόγοι επιλογής Σχολών

- Οι φοιτητές(κυρίως) επιλέγουν τη Νομική-Οικονομική Σχολή, έπειτα τη Φυσικομαθηματική(και αργότερα τη Γεωπονική-Δασολογική Σχολή) και τελευταία στις προτιμήσεις βρίσκεται η Φιλοσοφική.
- Αυτό οφείλεται στους εξής λόγους:

1. Βιοποριστικούς
2. Οικονομικούς
3. Κοινωνικούς
4. Επαγγελματικούς

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επιστήμη μεταβάλλεται από πεδίο μόρφωσης και διανοητικής ανάπτυξης σε βιοποριστικό παράγοντα.

Εισαχθέντες και Πτυχιούχοι της Φιλοσοφικής Σχολής

Ακαδημαϊκά Έτη	Εισαχθέντες/ εισες(με εξετάσεις)	Άνδρες Πτυχιούχοι	Γυναίκες Πτυχιούχοι	Σύνολο
1926-1927	64	17	8	25
1927-1928	77	18	7	25
1928-1929	34	14	5	19
1929-1930	31	12	5	17
1930-1931	26	6	11	17
1931-1932	33	10	11	21
1932-1933	25	4	8	12
1933-1934	37	6	15	21
1934-1935	24	3	1	4
1935-1936	41	5	2	7
Δεν αναφέρεται	-	2	-	2
ΣΥΝΟΛΟ	392	97	73	170

Από τον παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι:

- Σταδιακά μειώνονται οι φοιτητές της σχολής και αυτό οφείλεται στους λόγους που προαναφέρθηκαν.
- Οι άνδρες πτυχιούχοι αποτελούν το 57,1% ενώ οι γυναίκες το 42,9%.
- Ενώ οι άνδρες πτυχιούχοι είναι περισσότεροι την τετραετία 1926-1940, από το 1930-1931 και έπειτα οι γυναίκες πτυχιούχοι τους προσπερνάν.
- Ότι ο αριθμός των πτυχιούχων είναι πολύ μικρότερος από τον αριθμό των εισακτέων στην σχολή. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε οικονομικούς παράγοντες, στο χαμηλό πνευματικό επίπεδο των μαθητών και στο αυξημένο επίπεδο δυσκολίας της σχολής.

Κοινωνικοοικονομική προέλευση πτυχιούχων

Κοινωνική θέση πατέρα	Συχνότητα
Ορφανοί	15
Κατώτερα στρώματα	17
Μεσαία κατώτερα στρώματα	22
Μεσαία μεσαία στρώματα	13
Μεσαία ανώτερα στρώματα	12
Ανώτερα στρώματα	10
ΣΥΝΟΛΟ	89

- Οι άνδρες πτυχιούχοι είναι 97, όμως για 8 από αυτούς δεν έχουμε στοιχεία.
- Οι περισσότεροι προέρχονται από τα κατώτερα και τα κατώτερα μεσαία κοινωνικά στρώματα .
- Αυτό φανερώνει ότι τα άτομα από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα επιλέγουν σχολές με μεγαλύτερο επαγγελματικό κύρος(Νομική).

Κοινωνική θέση πατέρα	Συχνότητα
Ορφανοί	7
Κατώτερα στρώματα	3
Μεσαία κατώτερα στρώματα	7
Μεσαία μεσαία στρώματα	20
Μεσαία ανώτερα στρώματα	21
Ανώτερα στρώματα	13
ΣΥΝΟΛΟ	71

- Οι γυναίκες πτυχιούχοι είναι 73, όμως για 2 από αυτές δεν έχουμε στοιχεία.
- Οι περισσότερες προέρχονται από τα μεσαία μεσαία και τα μεσαία ανώτερα κοινωνικά στρώματα.
- Αυτό φανερώνει ότι την εποχή υπήρχε η αντίληψη ότι το επάγγελμα της δασκάλας και της καθηγήτριας ταιριάζει στις γυναίκες.

		Κ	ΜΚ	ΜΜ	ΜΑ	Α	ΟΡΦ	ΣΥΝΟΛΟ
Άριστα	Άνδρες	1	2	2	2	1	2	10
	Γυναίκες	1	1	2	3	3	1	11
Σύνολο		2	3	4	5	4	3	21
Λίαν Καλώς	Άνδρες	4	10	4	4	8	7	37
	Γυναίκες	1	3	11	9	3	3	30
Σύνολο		5	13	15	13	11	10	67
Καλώς	Άνδρες	12	10	7	6	1	6	42
	Γυναίκες	1	3	7	9	7	3	30
Σύνολο		13	13	14	15	8	9	72

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

- 72 πτυχιούχοι αποφοιτούν με βαθμό «Καλώς», 67 με βαθμό «Λίαν Καλώς» και 21 με «Άριστα». Αυτό αποδεικνύει τόσο ότι η Φιλοσοφική Σχολή είναι απαιτητική και δύσκολη, όσο και το ότι το πνευματικό επίπεδο των φοιτητών είναι χαμηλό.
- Για τους άνδρες: Συνήθως, όσοι προέρχονται από τα κατώτερα ή μεσαία κατώτερα κοινωνικά στρώματα αποφοιτούν με βαθμό «Καλώς», ενώ όσοι προέρχονται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα με βαθμό «Λίαν Καλώς».
- Για τις γυναίκες: Συνήθως, όσες προέρχονται από τα ανώτερα, τα μεσαία μεσαία και τα μεσαία ανώτερα κοινωνικά στρώματα αποφοιτούν με βαθμό «Καλώς», ενώ όσες προέρχονται από τα μεσαία μεσαία και τα μεσαία ανώτερα κοινωνικά στρώματα με βαθμό «Λίαν Καλώς».

Καταγωγή πτυχιούχων

Περιοχή	Σύνολο
Κεντρική Μακεδονία	30
Δυτική Μακεδονία	23
Παροικίες/Εξω ελληνισμός	16
Θεσσαλονίκη	12
Κωνσταντινούπολη	12
Μικρά Ασία/Πόντος	12
Πελοπόννησος	9
Θεσσαλία	8
Στερεά Ελλάδα	7
Άλλες περιοχές	7
Νησιά Ιονίου/Αιγαίου	5
Κρήτη	3
Θράκη	2
Ήπειρος	2
ΣΥΝΟΛΟ	148

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτουν τα εξής:

- Οι περισσότεροι πτυχιούχοι προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας(65 στους 148).
- Υπάρχουν αρκετοί , οι οποίοι προέρχονται από τον Πόντο, την Κωνσταντινούπολη και τη μικρά Ασία(40 στους 148).
- Επιπλέον, υπάρχουν αρκετοί από περιοχές της Β. Ελλάδας, γεγονός που καταδεικνύει ότι το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καλύπτει τις ανάγκες πολλών φοιτητών αυτών των περιοχών.
- Να σημειωθεί ότι για 22 φοιτητές δεν έχουμε στοιχεία.

Πρόσθετες πληροφορίες

- Ο πρώτος άνδρας πτυχιούχος: ο Κωνσταντίνος Λιναράς. Αποφοίτησε το 1929-1930.
- Η πρώτη γυναίκα πτυχιούχος: η Ευτυχία Ραββίου. Αποφοίτησε το 1931-1932.
- Οι περισσότεροι φοιτητές εισάγονται στην ηλικία των 18 και 19 ετών.
- Μέσος όρος αποφοίτησης των φοιτητών και των φοιτητριών είναι τα 6 και τα 7 χρόνια(αρκετοί άνδρες αποφοιτούν και στα 5 έτη).
- Οι περισσότεροι πτυχιούχοι ακολουθούν την κατεύθυνση κλασσικής φιλολογίας(52 άνδρες και 44 γυναίκες).
- Περισσότερες φοιτήτριες προτιμούν την κατεύθυνση φιλοσοφίας και παιδαγωγικής, ενώ περισσότεροι άνδρες τις κατευθύνσεις μεσαιωνικής και νέας ελληνικής φιλολογίας και ιστορίας. Ίδιος αριθμός φοιτητών και φοιτητριών(9) επιλέγουν την κατεύθυνση της αρχαιολογίας.

1955-1964

Περίοδος 1955-1959

- Σχολές που λειτουργούν: Φιλοσοφική, Νομική, Θεολογική, Ιατρική, Φυσικομαθηματική, Κτηνιατρική, Γεωπονίας και Δασολογίας και Πολυτεχνική.
- Πλειονότητα των ανδρών στις περισσότερες σχολές, εκτός της Φιλοσοφικής.
- Η Φιλοσοφική Σχολή αποτελείται από τρία τμήματα: Τμήμα Φιλολογίας, Τμήμα Αγγλικών σπουδών και Τμήμα Γαλλικών σπουδών.

Περίοδος 1960-1964

- Λειτουργούν οι ίδιες σχολές.
- Ο αριθμός των φοιτητών αυξάνεται σε όλες τις σχολές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- Στη Φιλοσοφική Σχολή ο αριθμός των φοιτητών διπλασιάζεται, από 691 (1960) σε 1210 (1964).
- Η Φιλοσοφική Σχολή διαιρείται και πλέον διαθέτει έξι τμήματα: Τμήμα Φιλολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Τμήμα Αγγλικής και Ελληνικής φιλολογίας, Τμήμα Γαλλικής και Ελληνικής φιλολογίας, Τμήμα Γερμανικής και Ελληνικής φιλολογίας και Τμήμα Ιταλικής και Ελληνικής φιλολογίας.

Αριθμός φοιτητών στη Φιλοσοφική Σχολή

	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1955-1956	186	376	562
1956-1957	224	409	633
1957-1958	266	447	713
1958-1959	284	481	765
1959-1960	267	483	750
1960-1961	236	455	691
1961-1962	251	557	808
1962-1963	266	685	951
1963-1964	357	853	1210

Πτυχιούχοι Φιλοσοφικής

	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1955-1956	57	68	125
1956-1957	43	84	127
1957-1958	44	88	132
1958-1959	36	68	104
1959-1960	48	82	130
1960-1961	47	85	132
1961-1962	38	97	135
1962-1963	48	99	147
1963-1964	38	92	130

Συμπερασματικά:

- Οι φοιτητές είναι πολύ περισσότεροι σε σχέση με τους φοιτητές της περιόδου 1926-1940.
- Αυτό ίσως να οφείλεται στους εξής παράγοντες: οι σχολές δέχονται περισσότερα άτομα, περισσότερα άτομα στρέφονται στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, φιλοξενούνται παραπάνω τμήματα στη Φιλοσοφική Σχολή.
- Οι γυναίκες είναι πολύ περισσότερες από τους άντρες.
- Ο αριθμός των φοιτητών στη Φιλοσοφική Σχολή αυξάνεται σημαντικά κάθε χρόνο, καθώς από τους 562, το 1955, φτάνει τους 1210, μέχρι το 1964.

Κοινωνικοοικονομική προέλευση φοιτητών

	Συχνότητα
Κατώτερα στρώματα	174
Μεσαία κατώτερα στρώματα	83
Μεσαία μεσαία στρώματα	98
Μεσαία ανώτερα στρώματα	215
Ανώτερα στρώματα	84
ΣΥΝΟΛΟ	654

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα:

- Αρκετοί φοιτητές που επιλέγουν τη σχολή προέρχονται από τα κατώτερα στρώματα λόγω της επαγγελματικής αποκατάστασης που προσφέρει (για οικονομικούς και βιοποριστικούς λόγους).
- Ωστόσο, οι περισσότεροι φοιτητές προέρχονται από τα μεσαία ανώτερα στρώματα, στα οποία εντάσσονται οι εκπαιδευτικοί και οι διοικητικοί υπάλληλοι, και επιλέγουν τη σχολή προκειμένου να ασκήσουν και οι ίδιοι το επάγγελμα του πατρός τους.

Καταγωγή φοιτητών

	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Μακεδονία	158	416	574
Αττική	5	20	25
Θράκη	7	14	21
Πελοπόννησος	9	15	24
Στερεά Ελλάδα	6	4	10
Ήπειρος	8	9	17
Θεσσαλία	42	54	96
Νησιά Αιγαίου	10	9	19
Νησιά Ιονίου	6	4	10
Κρήτη	4	6	10
ΣΥΝΟΛΟ	255	551	806

Συμπερασματικά, από τους παραπάνω πίνακες αντιλαμβανόμαστε ότι:

- Η πλειονότητα των φοιτητών που επιλέγουν τη σχολή (περίπου το 80%) κατάγεται από τη Μακεδονία.
- Επίσης, ορισμένοι φοιτητές προέρχονται από τη Β. Ελλάδα.
- Εξυπηρετείται η κάλυψη των τοπικών και των εκπαιδευτικών αναγκών που υπάρχουν.

Συμπεράσματα

- Η δημιουργία του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και της Φιλοσοφικής Σχολής εξυπηρετούν πολλές ανάγκες, τόσο της κοινωνίας, όσο και των φοιτητών.
- Η Φιλοσοφική Σχολή παρέχει μόρφωση και στελεχώνει την εκπαίδευση με καθηγητές.
- Αποτελεί την σχολή στην οποία φοιτούν οι περισσότερες γυναίκες λόγω και των προκαταλήψεων που υπάρχουν για αυτές.
- Δίνει την ευκαιρία σε νέους κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων να διεκδικήσουν μία καλύτερη θέση στην ελληνική κοινωνία.
- Οι περίοδοι που μελετήσαμε καλύπτουν παρόμοιες ανάγκες (π.χ. φοιτητές από Βόρεια Ελλάδα και μακρινές περιοχές), αλλά διαφέρουν τόσο στους αριθμούς των φοιτητών που εισάγονται στη σχολή, όσο και στα διαφορετικά τμήματα που υπάρχουν σε κάθε περίοδο.

Βιβλιογραφία

- Cohen, L. και Manion, L., 1994. *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Φούκας, Β., 2010. *Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Σπουδές, σπουδαστές και σπουδάστριες κατά την περίοδο του μεσοπολέμου (1926-1940)*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Φλωρεντία Αντωνίου
Θεσσαλονίκη, χειμερινό εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

